

De Stemming van 18 januari 2015

Ook deze week zijn er amper verschuivingen. De heftige emoties, die er in de maatschappij zijn rondom de terroristische aanslagen van de afgelopen 2 weken, hebben geen weerslag in de electorale positie van de verschillende partijen. De laatste 4 weken zijn er amper electorale bewegingen waar te nemen.

Maar de verschuivingen op langer termijn gezien, zijn wel groot. Dat is o.a. te zien in de herhaling van het onderzoek dat we exact een jaar geleden hebben gevoerd over de premierverkiezing.

<i>in zetels Tweede Kamer</i>	TK2012	11-1 2015	18-1 2015	Versch. vorige week	Versch. TK2012
VVD	41	17	17		-24
PvdA	38	11	11		-27
PVV	15	31	31		16
SP	15	17	18	1	3
CDA	13	23	23		10
D66	12	24	24		12
ChristenUnie	5	6	6		1
GroenLinks	4	10	9	-1	5
SGP	3	4	4		1
Partij voor de Dieren	2	5	5		3
50PLUS	2	2	2		
PiratenPartij		0	0		
Totaal	150	150	150		
VVD+PvdA	79	28	28		-51
VVD+CDA+D66	66	64	64		-2
VVD+PvdA+D66+ChristenUnie+ SGP	99	62	62		-37

Er is een groot verschil tussen de Tweede Kamerverkiezingen aan de ene kant en de overige verkiezingen (zoals de Provinciale Statenverkiezingen/Eerste Kamerverkiezingen) aan de andere kant.

Dat verschil zit in het feit dat door het Nederlandse politieke systeem het voor de kiezer onduidelijk is wat de vertaalslag wordt van de verkiezingsuitslag naar de samenstelling van het bestuur, na de verkiezingen. We kiezen geen functionaris rechtstreeks en pas na de verkiezing is het duidelijk welke combinatie van partijen het bestuur (regering, gemeentebestuur en gedeputeerde staten) gaan vormen.

Alleen bij de Tweede Kamerverkiezingen ligt het wat anders. Welke regeringscombinatie de verkiezingsuitslag zal opleveren is doorgaans ook onduidelijk, maar wel is het al lang zo (sinds 1981) dat de grootste partij de premier oplevert. En dat houdt in dat er bij Tweede Kamerverkiezingen door een behoorlijk deel van de kiezers (de laatste keer een kwart) "strategisch" wordt gestemd. Dan stemt men niet op de partij van echte voorkeur maar op een van de twee "kandidaten" voor het premierschap.

En dat houdt in dat bij verkiezingen zoals die voor de Gemeenteraad en Provinciale Staten de kiezers overwegend bezig zijn de partijen te belonen of straffen voor datgene wat men gedaan heeft in de afgelopen periode (met name op landelijk niveau). Alleen bij de Tweede Kamerverkiezingen wordt er door kiezers beduidend meer gestemd op basis van wat men naar de toekomst toe wil en gericht op de twee grootste partijen (zoals in 2012, "ik wil Rutte als premier" "Ik wil Samsom als premier" of dat men een van de twee juist niet wilde).

Daardoor zal het vrijwel zeker zijn dat stemming over twee maanden voor de Provinciale Staten (en Eerste Kamer) een uitslag zal laten zien met een grotere spreiding van de uitslag over de partijen dan bij de vorige of volgende Tweede Kamerverkiezingen.

Het valt te verwachten dat in maart de grootste partij niet groter is dan 18%. En ook dat er niet meer dan 5% verschil zal zijn tussen de vier grootste partijen, die samen gemiddeld niet boven de 15% zullen scoren.

Maar bij de meeste Tweede Kamerverkiezingen haalt de grootste partij meer dan 25% met een tweede partij die er niet ver van af eindigt. (Behalve in 2010 toen de score rond de 20% was).

We kunnen dus aannemen dat bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen, wanneer ze ook zijn, het weer een tweestrijd zal worden. Maar de grote vraag is tussen wie het dan zal zijn. Mede daarom hebben we begin 2014 een aantal vragen gesteld over de mogelijke keuze uit steeds twee eventuele lijsttrekkers bij de volgende verkiezingen en de voorkeur als premier. Die vragen hebben we nu nog een keer gesteld, met opmerkelijke resultaten

zie volgende pagina

Wilde vorig jaar maar 13% dat VVD en PvdA samen in het volgende kabinet komen, inmiddels is dat nog maar 9%. 19% wilde dat Rutte de volgende keer weer premier wordt, dat is amper veranderd.

Wilt u dat na de volgende verkiezingen een kabinet komt met de VVD en de PvdA er samen in?

	2014	2015	Stemgedrag Tweede Kamer 2012					
			PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP
Ja 2014	13%		0%	17%	7%	25%	18%	2%
Ja 2015		9%	0%	13%	5%	13%	14%	4%

Wilt u dat na de volgende verkiezingen Rutte weer premier wordt?

	2014	2015	TK2012					
			PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP
Wel weer premier 2014	19%		3%	44%	22%	23%	5%	1%
Wel weer premier 2015		20%	6%	46%	22%	27%	9%	4%

Vorig jaar werd gemeten wie de kiezer als de volgende premier zou willen hebben als gekozen kon worden uit Rutte en Samsom en uit Rutte en Asscher. De sterk verzwakte positie van Samsom blijkt uit de volgende tabel. Hij scoorde vorig jaar 31% tegenover Rutte 38%. Nu is het gedaald naar 16% tegen 51%. Over de hele linie is de score van Samsom ongeveer gehalveerd. Ook bij de PvdA-kiezers uit 2012 zien we een sterke daling (van 71% naar 40% en ging Rutte van 6% naar 21%)

Wie zou u van deze twee het liefste als de volgende premier willen?

	2014	2015	TK2012					
			PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP
Rutte 2014	38%		31%	79%	64%	50%	6%	8%
Rutte 2015		51%	34%	81%	75%	70%	21%	18%
Samsom 2014	31%		12%	2%	8%	27%	71%	47%
Samsom 2015		16%	4%	1%	4%	12%	40%	20%

Asscher scoorde vorig jaar 11% hoger dan Rutte. Nu staan ze vrijwel gelijk. Bij de PvdA-kiezers blijft Asscher boven de 70% staan. Maar bij D66- en CDA-kiezers zien we wel een duidelijke daling van Asscher en een stijging van Rutte. Was de positie van Asscher vorig jaar al sterker dan Samsom, nu is het verschil nog veel groter. Rutte ligt nu 35% voor op Samsom en scoort 1% minder dan Asscher. Vorig jaar lag Rutte 7% voor op Samsom en stond 11% achter op Asscher.

	2014	2015	TK2012					
			PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP
Rutte 2014	30%		19%	67%	41%	37%	10%	3%
Rutte 2015		36%	29%	63%	48%	46%	10%	6%
Asscher 2014	41%		23%	16%	33%	48%	72%	51%
Asscher 2015		37%	20%	17%	26%	38%	73%	48%

Rutte en Asscher zijn ook nog afgezet tegen Buma en Pechtold. Dan blijkt dat Pechtold iets voor staat op zowel Rutte als Asscher. Buma scoort duidelijk lager t.o.v. Rutte en Pechtold.

Wie zou u van deze twee het liefste als volgende premier willen?

	2015	PVV	VVD	TK2012				
				CDA	D66	PvdA	SP	
Rutte	33%	29%	70%	38%	8%	16%	11%	
Pechtold	35%	15%	15%	27%	88%	55%	30%	
Rutte	39%	22%	67%	19%	65%	37%	12%	
Buma	29%	26%	21%	58%	21%	27%	27%	
Asscher	34%	21%	26%	29%	11%	48%	38%	
Pechtold	36%	21%	48%	25%	89%	28%	21%	
Asscher	39%	24%	35%	26%	30%	56%	28%	
Buma	20%	9%	28%	46%	46%	5%	10%	

De positie van de PVV is duidelijk anders dan van de andere grotere partijen. Na de val van het kabinet in 2012 gaven CDA en VVD aan niet meer met de PVV te willen regeren. Dus zelfs als de PVV de grootste partij zou worden, maar niet de absolute meerderheid heeft, dan nog lijkt de kans niet groot te zijn dat de PVV in de regering komt.

Interessant is het wel om vast te stellen wat de kiezers vinden mocht de PVV de grootste partij worden.

Als de PVV de grootste zou worden dan zegt 34% van de Nederlanders dat Wilders dan premier zou moeten worden. Niet alleen het overgrote deel der PVV-kiezers, maar ook bijna de helft van de VVD-kiezers uit 2012 stelt dat.

Vindt u dat als de PVV bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen de grootste zou worden, Wilders de premier van Nederland zou moeten worden?

<i>verticaal gepercenteerd naar</i>	Allen	Stemgedrag Tweede Kamer 2012					
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP
Ja	34%	88%	42%	14%	9%	23%	28%
Nee	62%	11%	52%	85%	90%	72%	67%
Weet niet/geen mening	4%	1%	6%	1%	1%	5%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Ongeveer de helft van de kiezers vindt dat als de PVV de grootste partij zou worden de PVV in de regering moet worden opgenomen. Dat betreft o.a. bijna twee derde deel van de VVD-kiezers en bijna de helft van de SP-kiezers. Van de PvdA-kiezers uit 2012 geeft 38% aan dat in dat geval de PVV in de regering zou moeten komen.

Vindt u dat als de PVV bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen de grootste zou worden, de PVV in de regering moet worden opgenomen?

<i>verticaal gepercenteerd naar</i>	Allen	Stemgedrag Tweede Kamer 2012					
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP
Ja	49%	99%	62%	18%	16%	38%	46%
Nee	46%	0%	33%	70%	84%	57%	48%
Weet niet/geen mening	4%	1%	5%	12%	0%	6%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Denkt u dat als de PVV bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen de grootste wordt, de PVV in de regering zal worden opgenomen?

	Allen	Stemgedrag Tweede Kamer 2012					
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP
Ja	25%	56%	25%	14%	9%	17%	17%
Nee	64%	33%	65%	75%	87%	74%	71%
Weet niet/geen mening	10%	11%	10%	11%	4%	9%	12%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%